

Spomenica o korčulanskoj moreški

Poznata je povijesna činjenica da Korčulani vole održavati stare tradicije svoga grada. Za to ima više dokaza, a jedan od tih je viteški boj moreška koja se prema do sada nađenim dokumentima spominje u Korčuli već koncem 17. i na početku 18. stoljeća. Morešku odvajkada njeguju radnici, među kojima su prvenstveno brodograditelji i kamenari, ali nijesu rijetki i drugi radnici, a tu se nađu đaci i studenti koji su izabrali najrazličitija zvanja. Ta njihova buduća zvanja (od profesora do liječnika i od odvjetnika do suca) ne smetaju im da se obuku od moreškanta i da tuku morešku. Jednom riječju kad je riječ o moreški nađu se na okupu svi Korčulani koji ljube svoj grad, pa tako »moreška pripada svim generacijama koje su je do danas igrale«, kako stoji u pozivu na pretplatu Odbora za raspačavanje knjige o moreški. Svi se moreškanti trude da njihova viteška borba bude što bolja i ljepša, u čemu im pomaže i jedna žena, dražesna bula. Zbog toga je u Korčuli moreška vrlo popularna te kao i ostale njezine tradicije zbližuje ljude obavljajući tako korisnu društvenu namjenu. Njenu glazbenu ariju pjevuckaju ili zviždukaju i stari i mladi po uskim ulicama svoga grada. Sjećam se, da smo je kao djeca »batili« drvenim mačevima i bili smo osobito sretni kad bismo ih mogli zamijeniti željeznim, da bolje čujemo zveket njihovih udaraca. Svoja smo lica i ruke crnili čađom, jer smo vidjeli, da su »moroti« bili crni kad su izvodili pravu morešku.

Moreška se u Korčuli igra svake godine 27. srpnja na Dan ustanka u SR Hrvatskoj. Danas ona pomaže i turizmu koji u gradu Korčuli poprima sve veće razmjere. Igra se više puta na godinu pred turistima, osobito onim koji se koristeći Jadranom zaustavljaju u Korčuli, da bi uz ostale njezine povijesno-kulturne spomenike vidjeli i ovu privlačnu folklornu igru.

Poduzetni i uvijek marljivi korčulanski moreškanti ove su godine došli na sretnu zamisao, da prigodom 30-godišnjice obnove (1944—1974) svoje tradicionalne moreške izdaju spomenicu. Za taj posao nisu žalili ni truda ni novca. Zaposlili su u prvom redu gotovo isključivo svoje sugrađane vješte peru, da svojim znanjem i iskustvom opišu morešku i iznesu javnosti u jednoj, u prvom redu popularno pisanoj knjizi, a k tome temeljenoj na znanstvenim podacima, što u sebi

skriva ta slikovita borba »bilih i crnih što se tučedu da bi pridobili bulu«. Izdali su spomenicu pod naslovom »Moreška, korčulanska viteška igra«. Knjiga sadrži nekoliko vrlo zanimljivih rasprava.

Dr Vinko Foretić, dobar poznavalac korčulanske povijesti, pa i njezine moreške, što je dokazao objavljenim raspravama o njoj, dao je iscrpan **povijesni prikaz korčulanske moreške**. Tu nas pisac na početku svoje rasprave upoznaje s moreškama u stranim zemljama, poglavito sredozemnim, ali i onim iz Francuske, Njemačke i Engleske, za koje postoje stariji povijesni podaci nego za korčulansku. Pisac spominje i moreške koje su se nekad igrale i u drugim našim gradovima: Trogiru, Dubrovniku, Splitu, Šibeniku, Visu, Zadru i Budvi, a o kojima je našao povijesnih podataka. Za korčulansku morešku za sada je našao arhivskih podataka iz kraja 17. odnosno početka 18. stoljeća, ali »sadržaj današnje moreške u svim trima varijantama (Arnerovom, Franasovićevom i Bogišić-Battarinov) može odgovarati prilikama 16. i 17. stoljeća...« U pomanjkanju starijih arhivskih podataka pisac iznosi ovu pretpostavku: »možemo dakle uzeti, da je korčulanska moreška mogla u 16. st. biti prihvaćena iz južne Italije, koja je prije bila pod aragonskom vlasti, a od g. 1504. pod španjolskom.« Pisac i ovdje daje već objavljeni razgovor koji vode glavne osobe i u kraćem osvrtu obrazlaže njegovu jezičnu stranu. Zanimljivo je piščevo raspravljanje o simboličkim moreške koju su prijašnji pisci pripisivali borbi dobra i zla ili borbi dvaju neprijatelja. Međutim, njemu moreška to nije, za njega je moreška tipična borba za ženu, koju oba protivnika zaljubljena u nju zovu vilom. Osim toga za morešku, zapravo za njezin dijalog, koji se vodi u dijalektu (iako po njemu ne u potpunosti korčulanskom) on doslovno kaže: »Dok se ne bi našao uzor, ona nam važi kao originalna tvorevina hrvatske književnosti u Korčuli«.

Dr Zlatan Podbevšek u članku **Trideset godina obnovljene moreške u povodu proslave jubileja (1944—1974)** prikazuje kakvim je naporima komunistička omladina u prvim danima oslobođenja obnavljala morešku. Počelo se bez ikakvog njezinog arhiva, bez zapisa o načinu igre, o glazbi i bez ikakvog inventara, što je sve propalo u ratu, a dok su se borbe još vodile s neprijateljem na nedalekom Pelješcu. U članku su iznijeti i podaci o prvim nastupima moreške 1944. u Hvaru i Dubrovniku, 1945. u Dubrovniku, Splitu i Zagrebu, 1946. u Parizu, 1947. u Beogradu i Pragu, 1948. u Zagrebu i Beogradu, 1949. u Splitu, 1950. u Dubrovniku, 1952. u Podgori, a 1954. u Opatiji. S ovom posljednjom izvedbom završava period igranja mlade moreške. Zatim se redaju brojni nastupi moreške u zemlji i inozemstvu, između kojih se ističu oni kojima je prisustvovao predsjednik Republike drug Tito g. 1953. i 1958.

Dr Ivan Ivančan koji se već dulje vremena bavi proučavanjem naših narodnih plesova, pa je o tome, a posebno o korčulanskoj moreški i o korčulanskim otočnim plesovima, već objavio više radova, piše raspravu o **plesu i plesnim običajima vezanim uz morešku**. Nakon kraćih općih povijesnih podataka, koji su već iznijeti u opširnom Foretićevu članku, ponavlja se opet razgovor glavnih osoba u istom tekstu kao u spomenutom Foretićevu članku, što je svakako suvišno i moglo je izostati. Pisac iznosi svoju pretpostavku, da

Korčulanska moreška

je moreška došla na Korčulu iz Dubrovnika i to opširno obrazlaže. Stručno su pisane mačevalačke figure (svih sedam kolapa), a pridodani su i brojni kinetogrami moreške.

Prof. Zoran Palčok vrstan poznavalac glazbenih motiva otoka Korčule, osobito moreške, u članku **Muzika korčulanske moreške**, daje povijesni prikaz koja prati izvođenje moreške. Uz štivo tiskano je i mnogo starije notne građe iz koje saznajemo glazbeni razvoj moreške. Pisac je objavio i klavirski izvadak prema partituri za duhački orkestar koju je izradio za služni kapelnik korčulanske limene glazbe Josip (Bepica) Svoboda (1908—1969).

Marinko Gjivoje u članku **Kostim i oružje korčulanske moreške** po prvi put je opširnije kod nas objavio zanimljivi opis dijelova od kojih su sastavljeni kostimi moreškanata. Članak je popraćen s crtežima u boji.

Igor Lozica zaslužan za obnovu moreške poslije II. svjetskog rata i učitelj moreškinog podmlatka iznosi popis **bulâ i moreškanata i kronologiju važnijih nastupa moreške od g. 1944.** Vrlo je zanimljiv taj popis, jer nam potvrđuje, da moreška — kao uostalom i druge korčulanske tradicije — leži na srcu svakom vjernom korčulanskom sinu bez obzira na njegov društveni položaj. Stoga je dobro učinjeno što su požrtvovni i neumorni čuvari i izvođači jedne od tolikih vrijednih korčulanskih tradicija našli mjesta u toj knjizi.

Stijepo N. Ivančević sakupljajući marljivo dugo godina sve što je tiskao objavio o korčulanskoj moreški uspijeva sastaviti **Bibliografiju** od oko 300 jedinica. Pri tome surađuju i pomažu mu dr Vinko Foretić i Vinko Ivančević. Iz te se bibliografije saznaje, da je poslije II. svjetskog rata o njoj pisano po cijeloj Evropi, svakako svugdje gdje se izvodila.

Knjiga je lijepo opremljena te ima više fotografija, od kojih su neke i u boji, što knjigu čini vrlo privlačnom. Tiskana je na lijepom (kunstdruk) papiru i ima 220 stranica, pa je do sada prva i najpotpunija knjiga o korčulanskoj moreški koja je uopće tiskana kod nas. Prema tome ona je vrijedna knjiga svakog knjižnog fonda naših knjižnica, pa je preporučljivo da je nabave koliko školske toliko i znanstvene knjižnice, pa i knjižnice drugih ustanova. Knjigu je s velikim trudom ure-

Bula i barjaktar korčulanske moreške

dio dr Ante Lešaja, a likovno su je obradili Mihovil Pansini i Toma Geričić. Ovaj posljednji je naslikao i vrlo dopadljiv plakat za proslavu 30-godišnjice obnove korčulanske moreške.

Skraćeni sadržaji spomenice tiskani su kao brošure za sada na engleskom, francuskom i njemačkom jeziku, da bi u prvom redu poslužili turistima za bolje razumijevanje izvođenja same igre. U tim brošurama je na spomenutim jezicima objavljen i razgovor glavnih moreškanata. Spomenica i brošure mogu se nabaviti kod »RKUD Moreška« i Turističkog biroa »Putnik Marko Polo« u Korčuli.

Vinko IVANČEVIĆ